

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

**FINLANDS DELEGATION I ORGANISATIONEN
FÖR SÄKERHET OCH SAMARBETE I EUROPA**

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2021

B 17/2022 rd

BERÄTTELSE AV FINLANDS DELEGATION I
ORGANISATIONEN FÖR SÄKERHET OCH
SAMARBETE I EUROPA

Verksamheten i OSSE:s parlamentariska församling 2021

HELSINGFORS 2022
ISSN 1798-4785

Finlands delegation i parlamentariska församlingen i
ORGANISATIONEN FÖR SÄKERHET OCH SAMARBETE I EUROPA

Till riksdagen

I enlighet med 10 § i riksdagens arbetsordning lämnar Finlands delegation i parlamentariska församlingen i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa sin berättelse om verksamheten i OSSE:s parlamentariska församling under sessionsperioden 2021 till riksdagen.

Helsingfors den 18 mars 2022

På delegationens vägnar

Vilhelm Junnila
ordförande

Gunilla Carlander
sekreterare

Innehåll

1. Sammanfattning	4
2. Finlands delegation.....	5
3. Vice ordförande och specialrepresentant Pia Kaumas verksamhet.....	6
3.1. Specialrepresentantens verksamhet	7
3.2. Församlingens tillfälliga arbetsgrupp för bekämpande av terrorism.....	8
4. Församlingens ordinarie sammanträden och övriga möten	9
4.1. Presidiet och ständiga utskottet.....	9
4.2. Vintersessionen.....	10
4.3. Plenum.....	11
4.3.1. Val av presidium	13
4.4. Höstsessionen	13
4.5. Andra möten	14
5. OSSE:s framtid – i Helsingforsandan.....	15
6. Valobservation	17
6.1. Allmänt	17
6.2. Parlamentsvalet i Albanien	18
6.3. Nyval till parlamentet i Armenien	18
6.4. Parlamentsvalet i Bulgarien	19
6.5. Parlamentsvalet i Kazakstan	19
6.6. Nyval av president och parlamentsvalet i Kirgizistan	20
6.7. Nyval till parlamentet i Moldavien	21
6.8. Presidentvalet i Uzbekistan.....	21
BILAGA 1 Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling	23
BILAGA 2 OSSE:s medlemsländer	24
BILAGA 3 Parlamentariska församlingens presidium och övriga organ.....	25
BILAGA 4 Texter godkända i plenum	28

1. Sammanfattning

Pandemin påverkade den parlamentariska församlingens verksamhet i betydande grad också under 2021. Vintersessionen i februari, presidiets möte i april och höstsessionen i november måste anordnas virtuellt. Plenum i juli hölls i hybridform. Alla val av förtroendevalda genomfördes via distansförbindelser. Medlemmarna i Finlands OSSE-delegation har dessutom deltagit i flera webbseminarier som församlingens utskott, specialrepresentanter och arbetsgrupper ordnat om olika teman. Sammantaget har antalet möten ökat.

De exceptionella mötesarrangemangen inverkar inte i sig på mötesagendan. Agendan dominerades som vanligt av aktuella internationella politiska frågor och dialog med representanter för OSSE:s regeringsnivå.

Vid plenum hade delegationernas ordförande och de ledamöter som skötte förtroendeuppdrag i församlingen samlats på plats i Wien. De övriga ledamöterna deltog i sessionen på distans. De tre utskottsmötena som låg till grund för sessionen hade hållits i förväg på distans. Genom detta arrangemang var det dock inte möjligt att godkänna parlamentarikernas gemensamma ställningstagande om aktuella utmaningar gällande OSSE:s tre dimensioner. Till resultaten för 2021 kan dock räknas de tre så kallade brådska ärenden som godkändes efter omröstning och som baserade sig på medlemsinitiativ. Temaområdena i dessa initiativ väckte en så livlig diskussion att man var tvungen att korta ned andra diskussioner och helt avstå från den allmänna debatten. Den ryska delegationen motsatte sig starkt detta förfarande, eftersom den ansåg att detta inte var förenligt med stadgarna. Slutligen lämnade hela delegationen mötet.

Eftersom församlingens plenum ordnades i begränsad sammansättning genom undantagsarrangemang, kunde församlingens tre utskott inte alls samlas till fysiskt möte under året. Utskottens presidier och vissa specialrepresentanter ordnade flera tematiska virtuella seminarier om frågor som faller inom ansvarsområdet för respektive utskott eller specialrepresentant.

Ilkka Kanerva (saml), var hedersordförande för församlingen fram till juli 2021. I denna egenskap stod han värd för ett besök av Svjatlana Tsichanouskaja, ledare för oppositionen i Belarus. Besöket ägde rum i Helsingfors i mars 2021. Tsichanouskaja deltog i en diskussion om situationen i Belarus. Diskussionen anordnades av Utrikespolitiska institutet (FIIA) i form av en webbsändning. Besöket inbegrep också flera högnivåmöten.

Att en delegationsmedlem har ingått i presidiet har gjort det möjligt att lyfta fram Finlands synpunkter, trots att coronapandemin försvårat informationsförmedlingen och kontakterna, som huvudsakligen hanterats på distans. Från januari till juli var delegationsmedlemmen Pia Kauma (saml) församlingens specialrepresentant för kontakterna med det civila samhället och efter sommarsessionen blev hon både vice ordförande i församlingen och församlingens specialrepresentant för Centralasien.

Utöver de ordinarie stadgeenliga mötena lanserade församlingen seminarier Call for Action – Helsinki +50. Målet är att främja diskussionen om en översyn av OSSE och att finna lösningar på nya säkerhetsutmaningar. Finlands delegation har från första början välkomnat initiativet och sett det som en möjlighet att reflektera över församlingens bidrag till att utveckla OSSE. Delegationen har också efterlyst proaktiva initiativ och konkreta åtgärder för att öka OSSE:s inflytande. På så sätt har delegationen också haft som mål att stödja Finlands ordförandeskap 2025.

Valobservation är verksamhet som inte kan genomföras virtuellt. Församlingens valobservationer fortsatte således på traditionellt sätt. De bakgrundsevenemang som ingick i valobservatörernas program anordnades dock virtuellt. Vid evenemangen bistod tjänstemän från utrikesministeriet med aktuella översikter.

Kontakterna mellan delegationerna för de nordiska och de baltiska länderna har fortsatt virtuellt. Finland deltog dessutom i det första virtuella mötet för de arktiska ländernas delegationer i maj.

2. Finlands delegation

Under året fortsatte verksamheten i delegationen under ledning av ordförande Vilhelm Junnila (saf). Emellertid skedde en ändring i delegationens sammansättning. När ersättare Antti Kurvinen (cent) utnämndes till forsknings- och kulturminister utnämndes Joonas Könttä (cent) till ny ersättare. Delegationen höll sju möten under året. Största delen av mötena var så kallade hybridmöten, vilket innebär att man kunde delta antingen på plats eller på distans.

Delegationens utmärkta samarbete med Finlands ständiga representation vid OSSE och utrikesministeriet har fortsatt. I samband med mötet i februari presenterades aktuella rapporter om OSSE:s olika sektorer av Finlands dåvarande ständiga representant, ambassadör Päivi Laivola Donin de Rosière, försvarsattaché Tuomas Liukko, ansvarig tjänsteman Sebastian Gahnström och rådgivare Juho Takkunen. Laivola Donin de Rosière och den nya ambassadören Vesa Häkkinen, som i september blev Finlands ständiga representant i OSSE, deltog i ett möte som Finlands delegation ordnade med OSSE:s generalsekreterare Helga Schmid den 27 augusti 2021. Delegationens ordförande Vilhelm Junnila och Pia Kauma deltog i mötet.

Ambassadör Vesa Häkkinen presenterade den första aktuella översikten för delegationen den 17 september 2021. Han nämnde bland annat att församlingens ordförande Margareta Cederfelt (Sverige, EPP) höll ett tal i OSSE:s ständiga råd den 16 september 2021, vilket visar på ett gott samarbete mellan OSSE och dess parlamentariska församling. Vid delegationens möte den 8 december 2021 kommenterade ambassadör Häkkinen dels den föregående veckans möte mellan OSSE-ländernas utrikesministrar, dels Finlands kommande ordförandeskap i OSSE 2025.

Ilkka Kanerva var hedersordförande i församlingen fram till juli 2021. I denna egenskap stod han värd för ett besök av Svjatlana Tsichanouskaja, ledare för oppositionen i Belarus, den 1–4 mars 2021 i Helsingfors. Tsichanouskaja deltog i en webbdiskussion om situationen i Belarus. Diskussionen ordnades av Utrikespolitiska institutet (FIIA). I besöket ingick också möten med republikens president Sauli Niinistö, statsminister Sanna Marin (sd), och utrikesminister Pekka Haavisto (gröna) samt middagsmöten med president Tarja Halonen och vice talman Tarja Filatov (sd). I det sistnämnda mötet deltog också Pia Kauma.

Församlingens hedersordförande Kanerva deltog den 8 juni 2021 i egenskap av talare i utrikesministeriets temadebatt om Finland i OSSE. Vid detta evenemang fick anställda inom statsförvaltningen i Finland en översikt över OSSE:s verksamhet och framtid.

Församlingen har också i år arbetat med stöd av undantagsarrangemang. Mötena har i regel ordnats virtuellt. Delegationsmedlemmarna har dessutom deltagit i flera webbseminarier om olika teman. Webbinarierna ordnades av församlingens utskott, specialrepresentanter och arbetsgrupper. Ledamot Eeva-Johanna Eloranta (sd) deltog i maj i ett virtuellt möte som sammankallades av församlingens specialrepresentant för arktiska frågor Torill Eidsheim. Representanter för de arktiska ländernas delegationer hade bjudits in till mötet för att diskutera hur situationen i regionen kunde lyftas fram i församlingens verksamhet.

Pia Kaumas uppdrag som församlingens specialrepresentant för det civila samhällets medverkan inleddes 2019, men på sommaren fick hon i stället uppdraget som församlingens specialrepresentant för Centralasien. I juli valdes hon också till vice ordförande i församlingen. Mer information om hennes verksamhet finns i kapitel 3.

Valobservation är verksamhet som inte kan genomföras virtuellt. Församlingens valobservationer fortsatte således på traditionellt sätt. De bakgrundsevenemang som ingick i valobservatörernas program anordnades dock virtuellt i början av året. Medlemmar i Finlands delegation deltog som valobservatörer i parlamentsvalen i Albanien (Vilhelm Junnila), Armenien (Vilhelm Junnila, Tom Packalén (saf)), Moldavien (Pia Kauma, Inka Hopsu (gröna)), Kazakstan (Pia Kauma) och Kirgizistan (Vilhelm Junnila, Inka Hopsu, Tom Packalén) samt i presidentvalen i Kirgizistan (Vilhelm Junnila, Pia Kauma) och Uzbekistan (Eeva-Johanna

Eloranta, Johannes Koskinen (sd), Pia Kauma, Joonas Könttä). Pia Kauma ledde delegationen för parlamentsvalet i Moldavien.

I samband med att medlemmarna i Finlands delegation förberedde sig för sina observationsuppdrag fick de tillfälle att höra experter. Tjänstemän från utrikesministeriet informerade om Armenien i juni och om Centralasien i oktober. Till dessa evenemang inbjöds också medlemmar i riksdagens vänskapsgrupper för länderna i fråga.

I november bjöd delegationen in Polens ambassadör i Helsingfors Piotr Rychlik till ett möte i riksdagen. Ambassadören berättade om flyktingsituationen vid gränsen mellan Polen och Belarus och om planerna för Polens kommande ordförandeskap i OSSE:s ministerkommitté.

Utöver de ordinarie stadgeenliga mötena lanserade församlingen seminarieriet Call for Action – Helsinki +50. Målet är att främja diskussionen om översynen av OSSE och finna lösningar på nya säkerhetsutmaningar. Finlands delegation har efterlyst proaktiva initiativ och konkreta åtgärder från församlingens sida i syfte att främja OSSE:s möjligheter att förebygga kriser och bidra till en fredlig lösning av dem. Dessutom skickade delegationen i november en förfrågan om saken till församlingens ordförande. Församlingens presidium gav i december församlingens sekretariat i uppdrag att utarbeta ett förslag till fortsatta åtgärder i processen inför vintersessionen i februari 2022.

Kontakterna mellan delegationerna för de nordiska och de baltiska länderna har fortsatt i virtuell form. I januari diskuterades förslag till stadgeändringar, presidiets förestående möte och personvalen under året. I februari diskuterades de frågor som skulle tas upp vid vintersessionen, vissa stadgeändringar på framställning av ordförande Peter Bowness, samt undantagsarrangemang under sommarsessionen. Margareta Cederfelt från Sverige och Kari Henriksen från Norge bekräftade också att de kandiderar till ordförandeposten.

Finland var ordförande vid ett sammanträde i maj där situationen i Belarus diskuterades. Vid sammanträdet fördömdes kraftigt den belarusiska regimens agerande då ett passagerarplan tvingades landa på flygplatsen i Minsk, och därutöver efterlystes församlingens ställningstagande i frågan. Vid mötet diskuterades också personvalen vid sessionen i juli.

3. Vice ordförande och specialrepresentant Pia Kaumas verksamhet

Från januari till juli var delegationsmedlemmen Pia Kauma församlingens specialrepresentant för det civila samhällets medverkan och efter sommarsessionen blev hon både vice ordförande i församlingen och församlingens specialrepresentant för Centralasien. Dessutom har hon hela året varit medlem i församlingens tillfälliga arbetsgrupp för bekämpande av terrorism. Att en delegationsmedlem har ingått i presidiet har gjort det möjligt att lyfta fram Finlands synpunkter, trots att coronapandemin försvårat informationsförmedlingen och kontakterna, som huvudsakligen hanterats på distans.

Kaumas deltagande i presidiets möten beskrivs ovan på sidorna 9–10.

Vice ordförande Kauma representerade församlingen vid konferensen Eurasian Women's Forum i Sankt Petersburg den 13–15 oktober 2021. Konferensen arrangerades under ledning av talmannen för Rysslands federala råd Valentina Matvienko. Knappt 500 deltagare från 111 länder deltog i konferensen. Konferensens tema var kvinnors egenmakt på alla nivåer i samhället. Under det svenska ordförandeskapet har mycket uppmärksamhet fästs vid kvinnors deltagande i OSSE:s verksamhet och vid jämställdhetsfrågor. Antalet kvinnor i ledande ställning har ökat, eftersom tre av ledarna för OSSE:s fem organ numera är kvinnor.

Vice ordförande Kauma höll ett anförande vid konferensens plenum. I sitt tal uppmanade hon kvinnor att söka sig till politiskt och ekonomiskt centrala positioner. "Kvinnor har traditionellt varit politiskt aktiva särskilt i frågor som gäller jämställdhet mellan könen, men vi borde vara mer vidsynta. Kvinnor bör eftersträva politiska uppgifter på alla områden, även inom säkerhets-, utrikes- och ekonomipolitiken", sade hon uppmanande. Kauma betonade också utbildningens betydelse när det gäller att främja jämställdhet. "Förutsättningen för ekonomisk tillväxt och hållbar välfärd är att flickor och unga kvinnor har rätt till samma utbildning inom alla branscher. Ingen nation kan utesluta en halv befolknings potential", underströk hon. Enligt Kauma handlar jämställdhet i grund och botten om makt och i värsta fall också om förtryck. "Därför är den så kallade Istanbulkonventionen mot våld i nära relationer ett viktigt verktyg, särskilt i de länder där jämställdheten mellan kvinnor och män ännu inte har framskridit", avslutade hon. Kauma beklagade att det bara finns 25,5 procent kvinnor i OSSE:s parlamentariska församling, och att det fortfarande finns alltför få kvinnor i många nationella parlament.

I samband med konferensen hade Kauma enskilda samtal med bland annat talmannen för Moldaviens parlament Zinaida Greceanî, talmannen för Uzbekistans parlament Tanzila Narbaeva samt talmannen för Belarus parlament Natalja Kotjanova. Kauma hade också möjlighet att diskutera bland annat med vice talmannen i ryska federationsrådets överhus Konstantin Kosatjev och ordföranden för utrikesutskottet Grigori Karasin. Dessutom träffade Kauma Finlands konsul i S:t Petersburg, Sannamaaria Vanamo. I det mötet deltog även den finländska journalisten Anna-Lena Laurén.

3.1. Specialrepresentantens verksamhet

Kaumas mandatperiod som församlingens specialrepresentant för det civila samhällets medverkan inledes 2019 och löpte ut på sommaren 2021. Coronapandemin gjorde det svårare att sköta uppdraget enligt planerna. Kauma lyckades dock under berättelseåret träffa företrädare för civilsamhällesorganisationer i Kazakstan och Belarus. Vid dessa möten och i de rapporter som Kauma lämnat till ständiga utskottet har Kauma uttryckt sin oro över att mötesrestriktionerna till följd av pandemin ytterligare har inskränkt civilsamhällesorganisationernas verksamhetsmöjligheter, som i många länder också i övrigt höll på att försämrats. Under de senaste åren har man försökt utöva påtryckningar på organisationerna eller begränsa eller rentav lägga ned deras verksamhet genom lagstiftningsåtgärder eller administrativa åtgärder. De tunga registreringsförfarandena, skattemyndigheternas påtryckningar och svartmålningen av dessa civilsamhällesorganisationer, som klassificeras som "utländska agenter", har endast varit svagt dolda försök att dämpa kritiska röster.

Kauma träffade den belarusiska oppositionsrepresentanten Svjatlana Tsichanouskaja i mars i Helsingfors.

Pia Kauma utnämndes till församlingens specialrepresentant för Centralasien i augusti. Ordförande Margareta Cederfelt utnämnde då sammanlagt 15 specialrepresentanter för församlingens olika temaområden (se bilaga 3). Specialrepresentanternas mandatperiod är lika lång som mandatperioden för ordföranden, det vill säga fram till juli 2022. Varje specialrepresentant ska själv besluta om sitt handlingsprogram.

I sitt uppdrag som församlingens specialrepresentant för Centralasien strävar Kauma efter att främja samarbetet mellan OSSE:s parlamentariska församling och dess centralasiatiska länder, det vill säga Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan, samt Mongoliet. Specialrepresentanten samarbetar med ländernas parlamentariker och olika samarbetsorganisationer för att stärka parlamentarismen, samarbetet och den ömsesidiga dialogen. Specialrepresentanten ska rapportera om sitt uppdrag och regionens utveckling till församlingens ordförande och ständiga utskottet.

I början av sin mandatperiod betonade Kauma att den politiska utvecklingen i länderna i Centralasien påverkar hela OSSE-området. Läget i Afghanistan har lett till ökad spänning, osäkerhet och mänskligt lidande i regionen. Till följd av detta har antalet flyktingar ökat betydligt och hotet om internationell terrorism har vuxit. Kauma har vid olika tillfällen betonat att den internationella gemenskapen inte kan blunda för

kränkningar av de mänskliga rättigheterna under talibanernas styre, utan genom sitt agerande ska sträva efter att på alla sätt trygga den afghanska befolkningens, inklusive kvinnors och flickors, rätt till fred, säkerhet och mänskliga rättigheter.

Pia Kauma deltog i november 2021 i församlingens ordförande Margareta Cederfelts besök i Uzbekistan och Tadzjikistan. Syftet med besöket var att utvidga dialogen och samarbetet med dessa länder samt att betona den centralasiatiska regionens betydelse för OSSE och dess parlamentariska församling. Under sitt besök träffade Cederfelt och Kauma båda ländernas statsledning samt företrädare för det civila samhället, OSSE:s fältmissioner och biståndsorganisationer. Besöket i Centralasien var särskilt aktuellt på grund av att talibanrörelsen övertagit makten i Afghanistan. Under diskussionerna fick de höra hur man i Uzbekistan och Tadzjikistan bedömde att situationen i Afghanistan återspeglas på respektive länder och deras medborgare. I Tadzjikistan omfattade programmet också ett besök i en flyktingförläggning för personer som flytt från Afghanistan och ett besök i ett stödcentrum för offer för våld i hemmet i landets huvudstad Dushanbe. Detta stödcentrum har inrättats med OSSE:s stöd.

I egenskap av specialrepresentant övervakade Kauma presidentvalen i Kazakstan i januari och Uzbekistan i oktober. Mer information om dessa uppdrag finns i kapitel 6. I samband med valobservationsuppdraget i Kazakstan träffade Kauma experter som arbetar med förebyggande av våldsamma extremist rörelser samt företrädare för det civila samhället. Dessa möten stärkte uppfattningen om att det saknades genuin konkurrens och att oppositionens röst tystades ner, ställvis rentav med våldsamma metoder.

3.2. Församlingens tillfälliga arbetsgrupp för bekämpande av terrorism

Denna tillfälliga arbetsgrupp för bekämpande av terrorism inrättades 2017 och har bland annat till uppgift att främja dialogen mellan parlamenten om bekämpning av hotbilder. Arbetsgruppen strävar också efter att förutse i vilken riktning terrorismen i framtiden kommer att utvecklas inom OSSE:s område. Arbetsgruppen kommer också att utarbeta rekommendationer om åtgärder mot terrorism. Rekommendationerna tar hänsyn till de mänskliga rättigheterna. Tyngdpunkten i verksamheten ligger på integration av utländska stridande, frågor som gäller gränssäkerhet, bekämpning av radikalisering, stödjande av offer för terrorism samt identifiering av sambanden mellan terrorism och andra nya hot.

Under året anordnades ett egentligt virtuellt möte, ett diskussionsmöte och ett seminarium. Arbetsgruppens ordförande Reinhold Lopatka (Österrike) och vice ordförande Aude Bono-Vandorme (Frankrike) har under året deltagit i OSSE:s och andra instansers möten om ämnet.

Arbetsgruppens ordförande Lopatka rapporterade om verksamheten till ständiga utskottet i februari, juli och oktober. Dessutom höll han ett anförande i april vid ett gemensamt seminarium som anordnades med OSSE:s parlamentariska församling och den interparlamentariska församlingen för Oberoende staters samvälde (OSS).

Huvudtemat för den virtuella konferensen i februari var mervärdet av parlamentariskt arbete vid bekämpning av terrorism på internationellt plan. Fokus låg på parlamentens ansvar för lagstiftningen och tillsynen över regeringarnas åtgärder. Den parlamentariska församlingens fokus i kampen mot terrorism ansågs ligga dels på skapande av strategiska partnerskap, dels på kollegialt lärande. I mötet deltog förutom arbetsgruppens medlemmar också Tobias Lorentzson, ställföreträdande ständig representant för OSSE:s ordförandeland Sverige, och Alena Kupchyna, samordnare för bekämpning av internationella hot vid OSSE:s sekretariat, samt flera företrädare för OSSE:s genomförandestrukturer, FN:s kontor för terrorismbekämpning och den parlamentariska församlingen för unionen för Medelhavsområdet. Vid mötet talade också församlingens ordförande Peter Bowness. Finlands delegation representerades av ledamot Pia Kauma, som var medlem i arbetsgruppen.

Kauma framhävde i sitt anförande att det är viktigt att lagarna mot terrorism är så enhetliga som möjligt i OSSE-länderna. Genom att harmonisera den nationella lagstiftningen bör man sträva efter att korrigera de

lagstiftningsbrister som terroristerna kan utnyttja vid valet av bosättningsort. Utöver att förenhetliga lagstiftningen betonade Kauma också kollegialt lärande och utbyte av erfarenheter.

Pia Kauma deltog i maj i arbetsgruppens diskussionsmöte om rehabiliteringen av utländska stridande, det vill säga återanpassning och integration i samhället. Där lyfte man fram Kazakstan som ett exempel. Kauma påminde i sitt inlägg om att Kazakstan var ett av de första länderna som tog hem sina medborgare från konfliktområden. De flesta är kvinnor och barn, och de behöver rehabilitering och återintegrering i det kazakstanska samhället. Återflyttarna har placerats i rehabiliteringscenter, där de träffar bland annat teologer, psykologer och experter som arbetar med invandrare. Efter frigivningen följer man med dem i deras egna samhällen. Det har konstaterats att särskilt kvinnors integration måste stödjas mer än hittills, eftersom anpassningen är en process i flera faser. Utredningar och rättegångar om lagstridiga gärningar utförda av återvändande personer är enligt erfarenheter som insamlats i Kazakstan en förutsättning för ett lyckat återvändande. Domar har förkunnats bland annat om propaganda, rekrytering, medlemskap i en terroristorganisation och spridning av innehåll om terrorism på internet. Även imamer har lagförts. Fängelsestraffens längd har varierat mellan sju och tjugo år.

I seminariet i oktober deltog parlamentariker från länderna i sydöstra Europa, eftersom man där fokuserade på återintegrering och rehabilitering av utländska stridande uttryckligen i sydöstra Europa.

4. Församlingens ordinarie sammanträden och övriga möten

Coronapandemin påverkade den parlamentariska församlingens verksamhet i betydande grad också under 2021. Vintersessionen i februari, presidiets möte i april och höstsessionen i november ordnades virtuellt. Sessionen i juli hölls i hybridform: presidiet och delegationsordförandena, som utgör det ständiga utskottet, var närvarande i Wien. Delegationernas övriga medlemmar deltog i plenum på distans. Alla val av företrädare genomfördes via distansförbindelser.

4.1. Presidiet och ständiga utskottet

Församlingen har två organ som har till uppgift att besluta om frågor som hänför sig till beredningen av ordinarie sessioner och om deltagande i valobservationer.

I församlingens presidium ingår församlingens ordförande, nio vice ordförande, kassaförvaltaren och presidiet för de tre utskotten, det vill säga alla som utsetts till uppdraget genom val. I presidiets utvidgade sammansättning ingår också församlingens specialrepresentanter. Presidiet sammanträder under normala förhållanden tre gånger per år. På grund av pandemin kunde endast årets sista möte ordnas så att deltagarna fysiskt var på plats.

Årets första presidiummöte hölls virtuellt den 26 januari 2021. OSSE:s generalsekreterare Helga Schmid var gäst vid mötet. Finland representerades av församlingens hedersordförande Ilkka Kanerva och specialrepresentanten Pia Kauma. Parlamentarikerna diskuterade då också agendan och målen för församlingens arbetsgrupp Call for Action – Helsinki +50. Dessutom fick de höra generalsekreterare Schmidts uppfattning om organisationens situation.

Vid aprilmötet tvingades presidiet konstatera att årets plenum inte kan anordnas normalt som ett fysiskt sammanträde. Presidiet beslutade att godkänna ordförande Peter Bowness förslag om arrangemangen för det möte som ersatte plenum. Samtidigt måste man fastställa att de planerade höstmötena i Dublin kommer att inhiberas. Medlemmarna i utskottens presidium rapporterade om besök och möten i början av året. Under den korta aktuella debatten lyfte man fram bland annat läget i Ukraina, Nagorno-Karabach och Cypern.

Presidiet höll ett inofficiellt möte den 10 september 2021. Margareta Cederfelt, som valdes till församlingens nya ordförande på sommaren, berättade om arbetsplanen för slutet av året. Där ingick besök i Centralasien och Turkiet samt observatörsuppdrag vid presidentvalet i Uzbekistan och parlamentsvalet i Kirgizistan. Presidiet beslutade att anordna höstmötet i virtuell form i november. Man beslutade också att fortsätta med seminarieserien Call for Action – Helsinki +50. Även vice ordförande Pia Kauma deltog i mötet.

Årets sista presidiummöte anordnades som vanligt dagen före OSSE:s utrikesministermöte. Mötet hölls i Stockholm den 1 december 2021. Presidiet fattade beslut om möten och valobservationer i början av 2022. Vice ordförande Kauma var också närvarande vid en lunch som arrangerats av den svenska delegationen före presidietmöte. Lunchen gästades av representanten för den belarusiska oppositionen Svjatlana Tsichanouskaja.

Ständiga utskottet består av församlingens presidium och ordförandena för de 57 nationella delegationerna. Ständiga utskottet sammanträdde tre gånger under 2021: i samband med vintersessionen i februari ordnades mötet på distans. I samband med plenarsammanträdet i juli och höstsessionen i oktober ordnades sammanträdena i form av fysiska möten. Ordföranden i Finlands delegation Vilhelm Junnila och Pia Kauma deltog i mötena. Kauma deltog i de två första mötena i egenskap av specialrepresentant och i det sista mötet som vice ordförande. Standardteman på ständiga utskottets dagordning är ordförandens, generalsekreterarens och kassaförvaltarens rapporter samt beslut och riktlinjer i anslutning till beredningen av kommande sessioner. De sistnämnda beskrivs närmare i samband med de aktuella sammanträdena.

4.2. Vintersessionen

De exceptionella mötesarrangemangen inverkar inte på agendan för vintersessionen, som hölls den 24–26 februari 2021. Agendan dominerades som vanligt av aktuella frågor inom den internationella politiken samt dialogen med representanter för OSSE:s regeringsnivå.

Sessionen inbegrep anföranden av talmannen Wolfgang Sobotka vid Österrikes parlament, församlingens ordförande Peter Bowness, utrikesminister Ann Linde från OSSE:s ordförandeland Sverige samt OSSE:s nyvalda generalsekreterare Helga Schmid. Vid sessionen antogs dessutom regler för undantagsförhållandena, enligt vilka sammanträdet kunde ordnas virtuellt och personval förrättas elektroniskt.

Under vintersessionen diskuterades också OSSE:s verksamhet på regeringsnivå. Vice ordföranden för Finlands delegation Johannes Koskinen beklagade i sitt anförande att organisationens verksamhet ställvis är nästan förlamad på grund av de många frusna eller tvärtom brinnande konflikterna i OSSE-området. Han önskade att OSSE:s säkerhetsfrågor ska dryftas och att initiativ ska tas på bred basis, i enlighet med vad man fastställde redan för drygt fem år sedan under ledning av ambassadör Wolfgang Ischinger. Koskinen välkomnade initiativet om seminarieserien Call for Action – Helsinki +50 och ansåg det vara en bra möjlighet att reflektera över församlingens bidrag till diskussionen om OSSE:s framtid.

Under diskussionen betonade församlingens medlemmar att det inte bör skapas nya skiljelinjer inom OSSE:s område. Dessutom lyfte de fram bland annat mediefrihet, migration, utdragna konflikter och försämrade människorättsnormer. Vid sessionen förmedlade Norge en önskan om mer skriftlig information om hur processen Helsinki +50 framskrider, enligt vad som framförts vid mötet mellan de nordiska och baltiska länderna, det vill säga de så kallade NB8-länderna.

Under vintersessionen framförde delegationens medlem Arto Pirttilahti (cent) sitt önskemål i utskottet för ekonomi, vetenskap, teknologi och miljö om att världen ska hitta en väg ut ur coronapandemin på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt. Enligt Pirttilahti är klimatförändringen ett ännu större hot mot mänskligheten än denna pandemi. Han konstaterade att Finland har förbundit sig att minska klimatutsläppen och stödja den ekonomiska tillväxten genom att se över energibeskattningen och främja elektrifieringen av industrin. Särskilt i den arktiska regionen har klimatförändringen allvarliga konsekvenser, menade han. Vidare konstaterade Pirttilahti att Finland har en mycket ambitiös och sektorsövergripande

strategi för den arktiska politiken, men enbart nationella politikprogram räcker inte till. Den arktiska regionens framtid beror på våra globala insatser för att bekämpa klimatförändringen, påpekade Pirttilahti.

Pia Kauma, som är församlingens specialrepresentant för det civila samhällets medverkan, rapporterade om sitt arbete till ständiga utskottet, som sammanträdde i samband med vintersessionen.

4.3. Plenum

Församlingens största möte är plenum, som ordnas i juli varje år. Då pandemin fortsatte redan för andra året i rad var man tvungen att ordna plenum på ett avvikande sätt. Plenum genomfördes i hybridform 6–10 juli 2021. Från Finlands delegation i OSSE deltog följande personer i plenum: ordförande Vilhelm Junnila, vice ordförande Johannes Koskinen och de ordinarie medlemmarna Eeva-Johanna Eloranta, Inka Hopsu, Pia Kauma och Arto Pirttilahti. Delegationernas ordföranden och de medlemmar som hade hand om förtroendeuppdrag i församlingen sammanträdde i Wien, medan de övriga medlemmarna deltog i sessionen på distans. Plenum inleddes med anföranden av församlingens ordförande Peter Bowness och utrikesminister Ann Linde från OSSE:s ordförandeland Sverige.

Sessionens huvudtema var att stärka det internationella multilaterala samarbetet mitt i globala kriser (*Reinforcing Multilateralism in Times of Global Crisis: A Parliamentary Call for Future Action*). De tre förberedande utskottsmötena inför sessionen anordnades i förväg på distans. Vid dessa möten diskuterades bakgrundsdokumentet om årets huvudtema. Detta bakgrundsdokument hade utarbetats av utskottens rapportörer. Emellertid gjordes inget egentligt ställningstagande om detta. Under 2021 godkände parlamentarikerna således inte något gemensamt ställningstagande om aktuella utmaningar som hänför sig till OSSE:s tre dimensioner. Detta gjorde man inte heller gjorde året innan.

Politiska utskottet behandlade i sin rapport på ett allmänt plan vad det innebär om det multilaterala samarbetet råkar i kris inom OSSE-området. Dessutom behandlades utdragna konflikter (t.ex. den olagliga ockupationen av Krim, Transnistrien, Nagorno-Karabach och Georgien), situationen i Belarus och nya säkerhetshot (bl.a. cyberhot). I rapporten konstateras, liksom även i flera anföranden, att överträdelserna av principerna för multilateralism inom OSSE-området har ökat. Därigenom har trovärdigheten för både nationella och internationella demokratiska institutioner, såsom OSSE, försämrats. De restriktioner som pandemin medför har ökat den nationalistiska fosterländskheten. Enligt rapporten måste OSSE-länderna utan dröjsmål på nytt förbinda sig till OSSE:s åtaganden för att rätta till situationen. För att stödja denna process har församlingen lanserat processen Helsinki +50.

Utskottet för ekonomi, vetenskap, teknologi och miljö tog i sin rapport upp frågan om hur samhällen byggs upp efter covid-19-pandemin på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. Rapporten behandlade ekonomisk säkerhet med tanke på ekonomisk återhämtning, god förvaltning och antikorruption, ekonomiskt deltagande samt invandring. Miljösäkerheten å sin sida dryftades med tanke på klimatförändringen och naturföroreningarna samt folkhälsan och luftföroreningarna. Sammanfattningsvis konstaterade man att det behövs en balanserad och framåtblickande utvecklingsstrategi för att reagera på växande ekonomiska och miljömässiga bekymmer. Det multilaterala samarbetet spelar en central roll. EU-instrumentet NextGenerationEU uppges vara ett gott exempel på planerna på att bygga ett grönare och starkare Europa som är mer digitalt.

I rapporten från utskottet för mänskliga rättigheter och demokrati samt humanitära frågor konstaterades att coronapandemin har synliggjort de strukturella problemen i samhällena. De som redan befinner sig i ett utsatt läge eller i en svår situation har drabbats hårdast av pandemin. Samtidigt har pandembegränsningarna och undantagslagarna i vissa länder setts som en möjlighet att ytterligare inskränka det civila samhällets spelrum, försvaga demokratin och begränsa de mänskliga rättigheterna. Denna oroväckande utveckling begränsar sig inte enbart till pandemitiden. I rapporten efterlyses därför ytterligare satsningar för att öka jämlikheten och stärka demokratin. Pandemiläget har inte förhindrat uppkomsten av andra

problem utan har rentav förvärrat dem. Detta gäller särskilt den eskalerade situationen i Nagorno-Karabach och tilltagande hatretorik och våldsbejakande extremisttänkande. Händelserna i samband med stormningen av kongresshuset i Förenta staterna visade att våldsamma sammandrabbningar kan förekomma också i en så kallad stabil demokrati, om motsättningar och hatretorik ges alltför mycket utrymme och makt. I dessa situationer framhävs politikernas ansvar för ett värdigt och respektfullt språkbruk.

Till församlingens resultat 2021 kan räknas tre så kallade brådskande ärenden (eng. *urgent item*) som godkändes efter omröstning och som baserade sig på medlemsinitiativ.

Följande tre förslag till brådskande ärenden lämnades in: 1) bemötandet av oliktankande i Belarus (*General Approach to Dissent in Belarus*, av Farah Karimi, Nederländerna) 2) Rysslands agerande i Ukraina och dess närområden (*On the Destabilizing Military Buildup by the Russian Federation near Ukraine, in the Temporarily Occupied Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine, the Black Sea and the Sea of Azov*, av Mykyta Poturaiev, Ukraina) samt 3) insatser mot ökad intolerans och rasism (*Addressing the Rise in Hate, Intolerance, Violence and Discrimination Across the OSCE Region*, av Benjamin Cardin, Förenta staterna).

Enligt stadgarna ska förslag till brådskande ärenden lämnas till ständiga utskottet, som dagen före sammanträdet beslutar om den fortsatta behandlingen av dem. Förslagen väckte livlig diskussion redan i detta skede.

Stadgeutskottets ordförande Peter Bowness hänvisade till församlingens stadgar om brådskande ärenden och konstaterade att inget av de föreslagna ärendena uppfyllde villkoren. Under debatten instämde bland annat Norge, Belarus och Ryssland i detta. Man röstade separat om den fortsatta behandlingen av varje förslag. Ryssland, Belarus och Tadjikistan röstade emot förslagen. Eftersom ständiga utskottet fattar beslut enligt konsensusprincipen framskred behandlingen av förslagen inte i detta skede, utan överfördes till plenum för beslut. Initiativtagarna till förslagen om brådskande ärenden lämnade skriftliga förslag till presidiet för att ärendena skulle kunna tas upp till ny behandling i plenum. Så skedde också, och omröstningen om antagande av de tre förslagen till brådskande ärenden gick vidare till plenarsammanträdet följande dag. Innan dess föreslog den ryska delegationen att punkten om behandling av brådskande ärenden skulle strykas från föredragningslistan.

Omröstningen om de tre brådskande ärendena genomfördes på distans och tog upp så mycket av mötes-tiden att man blev tvungen att korta ner andra diskussioner och tvingades avstå från den allmänna debatten helt och hållet. Den ryska delegationen motsatte sig starkt en fortsatt behandling, då de ansåg detta vara oförenligt med stadgarna. Slutligen lämnade hela delegationen plenumsammanträdet. Belarus protesterade också mot förfarandet och beklagade att de hade nekats visum och inrese rätt till Österrike.

Plenarförsamlingen godkände enhälligt att behandla förslaget om insatser mot ökad rasism och intolerans inom OSSE-området som ett brådskande ärende. De två andra förslagen antogs efter omröstning (inställningen till oliktankande i Belarus: 82 jaröster – 25 nejroster – 15 frånvarande, 122 röster totalt; Rysslands agerande i Ukraina och dess närområden: 78 jaröster – 22 nejroster – 12 frånvarande, 112 röster totalt). Resolutionerna finns i bilaga 4.

I ställningstagandet om Belarus uppmanas landet att frige politiska fångar, föra en dialog med oppositionen och anordna fria val till vilka internationella valobservatörer bjuds in. Dessutom uppmanas landets ledning att ändra sin inställning till oliktankande och oppositionen.

I den senaste resolutionen som fördömer Rysslands agerande i Ukraina och ockupationen av Krim kräver församlingen bland annat att Ryssland följer principerna i slutdokumentet från Wien och upphör med den olagliga ockupationen av Krim och trafikbegränsningarna i Kertjsundet. Församlingen stöder ibruktageandet

av OSSE:s olika mekanismer för att lugna ner situationen och uppmanar OSSE:s granskningsinsats SMM (Special Monitoring Mission) att bevaka situationen i det ockuperade området och rapportera om den.

4.3.1. Val av presidium

Under den sista mötesdagen förrättades val av ordförande och vice ordförande. Ordförandens mandatperiod är ett år. Valet föll på Margareta Cederfelt från Sverige, som vann över Norges kandidat Kari Henriksen med rösterna 128 mot 126. Detta torde vara det jämnaste valresultatet genom församlingens historia.

Vice ordförandenas mandatperiod är tre år. Mandatperioderna för de nio vice ordförandena är emellertid uppdelade i tre grupper. Situationen var exceptionell såtillvida att det fanns åtta lediga platser som vice ordförande. Det berodde på att val inte kunde förrättas föregående år på grund av pandemin. Därför hade församlingen beslutat att förlänga mandatperioden för de vice ordförande som stod i tur att avgå 2020 (Allizard, Wicker, Cederfelt) fram till juli 2021. Mandatperioden för tre andra vice ordföranden (Vigen, Henriksen, Guliyev) löpte också ut i juli 2021, i enlighet med stadgarna. Eftersom Peter Bowness året innan valts till ordförande, var också hans tidigare plats som vice ordförande ledig. Margareta Cederfelts post som vice ordförande blev ledig när hon valdes till ny ordförande. Bland de åtta vice ordförandena som valdes in fick Pia Kauma från Finland näst flest röster (169) efter Roger Wicker från Förenta staterna (172). I bilaga 3 finns förteckningar över medlemmarna i presidiet och utskotten. Församlingens föregående ordförande, Peter Bowness från Storbritannien, blev hedersordförande.

Den nya ordföranden för OSSE:s parlamentariska församling Margareta Cederfelt utnämnde i augusti 15 särskilda tematiska representanter för församlingen (se bilaga 3). Specialrepresentanternas mandatperiod är lika lång som mandatperioden för ordföranden, det vill säga fram till juli 2022. Varje specialrepresentant beslutar själv om sitt handlingsprogram. Specialrepresentantens nationella parlament eller den berörda nationella delegationen står för kostnaderna för verksamheten.

4.4. Höstsessionen

Församlingens stadgeenliga höstsession består av tre möten: ständiga utskottet, Medelhavsforumet och temakonferensen. Församlingens höstsession hölls på grund av coronasituationen på distans den 3–4 november 2021. I mötet deltog följande ordinarie delegationsmedlemmar: Vilhelm Junnila, Johannes Koskinen, Eeva-Johanna Eloranta, Inka Hopsu, Pia Kauma och Arto Pirttilahti. I och med att höstsessionen anordnades virtuellt hade deltagarna tyvärr inte lika stor behållning av mötet.

Vid ständiga utskottets möte rapporterade församlingens ordförande Margareta Cederfelt, kassaförvaltaren Peter Juel-Jensen och generalsekreteraren Roberto Montella om möten och andra evenemang i slutet av året. Generalsekreteraren informerade också medlemmarna om de förändringar som skett vid sekretariatets huvudkontor i Köpenhamn och vid kontoret i Wien.

Temakonferensen handlade om hur talibanregimen i Afghanistan påverkar säkerheten i OSSE-området. Diskussionen inleddes med att Tuula Yrjölä, direktör för OSSE:s centrum för konfliktförebyggande (Conflict Prevention Center, CPC), berättade om centrets verksamhet. CPC:s uppgift är att försöka lindra och förhindra uppkomsten av konfliktsituationer. För att lösa situationen i Afghanistan betonade Yrjölä att man måste hitta nya metoder och tillvägagångssätt vid sidan av de traditionella verktygen.

Vilhelm Junnila, ordförande i Finlands OSSE-delegation, påminde om president Trumps beslut att dra sig ur Afghanistan och om de reaktioner som beslutet gav upphov till. Enligt Junnila måste vi anpassa oss till den nya situation som uppstått till följd av talibanrörelsens maktövertagande, dess säkerhetspolitiska utmaningar och den enorma humanitära krisen. Något slags samarbete med talibanregimen kommer förr eller senare att vara nödvändigt. Dessutom finns det anledning att diskutera den instabilitet som de utländska stridande för med sig, särskilt i gränsområdena.

Vice ordförande Kauma hänvisade i sitt anförande till ett besök i Uzbekistan och Tadjikistan tillsammans med församlingens ordförande Cederfelt. Ett av målen med besöket var att bedöma hur situationen i Afghanistan påverkar säkerheten i grannländerna och hela regionen. Situationen i Afghanistan påverkar inte bara säkerheten, utan även ekonomin och den humanitära situationen i länderna i regionen. Särskilt situationen för afghanska flyktingar såg mycket utmanande ut när vintern närmade sig. Kauma påminde också om att flyktingskap även kan medföra radikaliserings och terrorism.

I Medelhavsforumet redogjorde Polens ambassadör Adam Hałaciński, ordförande för OSSE:s Medelhavsarbetsgrupp, för OSSE:s samarbete med Medelhavsländerna. Han nämnde bland annat åtgärderna för bekämpning av organiserad brottslighet samt utbildningsprogrammen för unga beslutsfattare. Församlingens specialrepresentant för Medelhavet Pascal Allizard (Frankrike) lyfte fram utvecklingen av samarbetet på hälsoområdet, biståndet för att förbättra flyktingarnas humanitära situation, samt bekämpningen av människohandel, som ofta är en negativ biverkning av flyktingskap. Företrädare för den parlamentariska församlingens partnerländer Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Marocko och Tunisien deltog i diskussionen.

4.5. Andra möten

Eftersom församlingens plenum hölls i begränsad sammansättning genom undantagsarrangemang, kunde församlingens tre utskott inte hålla fysiska möten under året. Utskottens presidier och vissa specialrepresentanter anordnade däremot tematiska virtuella seminarier om frågor som faller inom ansvarsområdet för respektive utskott eller specialrepresentant.

Temat för årets första webinarium, som anordnades den 12 mars 2021, var humanitärt skydd och mänskliga rättigheter i konfliktområden (*Humanitarian Protection and Human Rights in Conflict Zones*). Valet av tema kan ses som en slags handräckning till företrädarna för Armenien och Azerbajdzjan. Vid de evenemang som ordnades hösten 2020 var det uppenbart att dessa länder hade behov av att tala om konflikten i Nagorno-Karabach och dess konsekvenser. På webinariet talade Peter Maurer, ordförande för Internationella Röda Korset, och Yaşar Halit Çevik, huvudövervakare för OSSE:s särskilda övervakningsuppdrag i Ukraina (eng. *Special Monitoring Mission, SGB*). Dessutom hölls korta anföranden om detta tema av både församlingens ordförande Peter Bowness och av Kyriakos Hadjiyianni (Cypern), som är ordförande i utskottet för mänskliga rättigheter och demokrati. Under debatten konstaterades det att församlingen mer kraftfullt kunde stärka humanitär rätt och rättsnormer genom sina egna nationella parlament. Mötet hade cirka 150 deltagare. Även ordföranden för Finlands delegation i OSSE Vilhelm Junnila och medlemmen Inka Hopsu deltog.

I juni ordnade församlingens utskott för politik ett seminarium om OSSE:s roll i fråga om öppenhet och förutsägbarhet i militära frågor (*Transparency and Predictability in Military Affairs: the Role of the OSCE*). Utskottets ordförande Richard Hudson från Förenta staterna öppnade mötet. Han hänvisade till slutdokumentet från sessionen i Luxemburg 2019, där parlamentets roll i främjandet av hållbar utveckling och säkerhet samt staternas deltagande i konfliktlösning behandlades. Han beklagade den försämrade situationen när det gäller vapenrestriktioner och förtroendeskapande åtgärder. Vid seminariet hölls tre expertanföranden. De hölls av professor Beatrice Heuser från University of Glasgow, Robin Mossinkoff från OSSE:s centrum för konfliktförebyggande och direktör Ian Anthony från Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Stockholm International Peace Research Institute, SIPRI). Efter experternas anföranden fördes en allmän debatt.

Utskottet för ekonomi, vetenskap, teknologi och miljö organiserade ett webinarium där temat var sambandet mellan miljö säkerhet och folkhälsa. Bland talarna fanns flera företrädare för forskarsamhället, bland annat från WHO och olika forskningsinstitut. De framförde olika synpunkter på miljöförstörelsens inverkan på hälsan och klimatförändringen. Dessutom betonade de behovet av ett intensivare och mer riktat internationellt samarbete.

Utskottet för mänskliga rättigheter och demokrati ordnade i juni ett webinarium om temat hälsa som mänsklig rättighet (*Health as a Human Right*). I webinariet konstaterades att pandemiläget har synliggjort problemen i hälso- och sjukvårdssystemen. Rätten till hälsa är dock inte enbart en fråga om tillgång till lika hälso- och sjukvårdstjänster, utan utgår också från människans grundläggande behov. Inom hälso- och sjukvårdssystemet behövs mer investeringar och politisk vilja. Utöver de principiella målen behövs konkreta åtgärder.

Samma utskott anordnade ytterligare ett webinarium i november 2021. Detta webinarium hade rubriken *Violence Against Women Journalists and Politicians: A Growing Crisis* (våld mot kvinnliga journalister och politiker är en växande kris). Samtidigt publicerades en rapport för året 2021 av församlingens jämställdhetsombud Hedy Fry från Kanada. På webinariet presenterades sakkunnigutlåtanden om detta tema av OSSE:s medierepresentant Teresa Ribeiro, sakkunnig Saša Gavrić på kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter ODIHR (eng. *Office for Democratic Institutions and Human Rights*), samt flera olika forskare. Vid diskussionerna konstaterades det att lagändringar i sig inte eliminerar våldet mot kvinnor. För att motverka fenomenet behövs ett konsekvent och övergripande jämställdhetstänkande. Parlamenten kan föregå med gott exempel genom sin egen kommunikation och verksamhet samt sitt beslutsfattande.

Församlingens specialrepresentant för arktiska frågor Torill Eidsheim från Norge bjöd in åtta delegationer från det arktiska området till de första virtuella överläggningarna. Ordförandeskapet i Arktiska ministerrådet övergick 2021 från Island till Ryssland. Representanter från Finland, Norge, Danmark, Sverige, Island och Kanada deltog i seminariet. Finland representerades vid seminariet av ledamot Eeva-Johanna Eloranta, som är medlem i riksdagens delegation för arktiska frågor. År 2005 anordnade församlingen en temakonferens om arktiska frågor i Tromsø.

5. OSSE:s framtid – i Helsingforsandan

OSSE har under de senaste åren kämpat med olika utmaningar, vilket har försvagat dess inflytande och synlighet som en aktör som stärker säkerheten och samarbetet. Församlingens presidium godkände den 1 december 2020 ordförande George Tseretelis förslag om att inleda ett projekt kallat Call for Action – Helsinki +50. Målet med projektet är att ge en parlamentarisk syn på OSSE:s roll och betydelse i säkerhetsarkitekturen i Eurasien 50 år efter undertecknandet av Helsingforslutakten. Samtidigt vill man stärka OSSE:s ställning och möjligheter att bidra till en fredlig lösning av konflikter.

I detta syfte lanserade presidiet i början av 2021 en seminarieserie, Call for Action – Helsinki +50. För ledningen av projektet anställdes OSSE:s tidigare generalsekreterare ambassadör Lamberto Zannier.

Under 2021 ordnades sju webinarier. Där granskades OSSE:s olika utmaningar och diskuterades hur OSSE:s gemensamma mål och syfte kan stärkas. Den ursprungliga tanken var att ordna seminarier i olika medlemsländer, men det var inte möjligt på grund av pandemin.

Det första webinariet ordnades den 27 januari 2021. Det samlade en exceptionellt stor och auktoritativ skara deltagare. Bland de 130 deltagarna fanns flera tidigare ordförande för församlingen, utrikesministrar i OSSE:s ordförandeländer, nuvarande generalsekreteraren och tidigare generalsekreterare i OSSE, nuvarande och tidigare ledare för OSSE:s organ samt ledande gestalter i församlingens nationella delegationer. Däremot uteblev Rysslands representanter helt. Från Finlands delegation deltog ordförande Vilhelm Junnila och hedersordförande Ilkka Kanerva. Huvudtalare var Christian Strohal, direktör för ODIHR 2003–2008, och Douglas Wake, rådgivare till OSSE:s generalsekreterare. I sitt öppningsanförande ansåg ordföranden för OSSE:s parlamentariska församling Peter Bowness att OSSE:s främsta utmaning är att dess åtgärder inte noteras på politisk nivå, än mindre av den högsta förvaltningsnivån.

Deltagarna tog ställning till OSSE:s utmaningar och arbetsformer. Ett grundläggande problem är att vissa deltagande stater inte följer OSSE:s principer och inte vill att organisationen ska nå framgångar. Det är omöjligt att genomföra reformer och nya initiativ, och även normala processuella frågor politiseras. Under debatten framfördes också att ordförandelandet inte bör åläggas ansvaret att främja alla nya initiativ. Där- emot behövs det aktiva länder eller grupper av länder som tar på sig ansvaret för en politisk process. Dess- utom framhölls behovet av att undvika överlappningar med andra organisationer. Man bör satsa på OSSE:s fältarbete och över huvud taget fokusera på det som gör OSSE unikt.

Hedersordförande Ilkka Kanerva konstaterade i sitt anförande att församlingens mervärde inte bygger på hårda maktmedel, såsom sanktioner, utan snarare på parlamentarisk diplomati. Enligt Kanerva måste OSSE fördjupa förståelsen för de verkliga säkerhetsutmaningarna i regionen för att nå konkreta resultat. OSSE:s parlamentariska sida bör bättre kopplas till det mellanstatliga samarbetet på regeringsnivå, eftersom vi endast tillsammans kan nå resultat.

Det andra diskussionsmötet i serien hölls den 10 mars 2021. Mötet behandlade styrkorna och svagheter- na i konsensusprincipen, det vill säga enhällighetsprincipen. Konsensusprincipen betraktas som en organisk del av organisationens beslutsfattande. Principen har länge ansetts viktig för att säkerställa jämlikheten mellan staterna och legitimiteten i besluten. Tyvärr har kravet ofta missbrukats och förhindrat till exempel beslutsfattande, fältuppdrag eller viktiga möten. Detta har skadat OSSE:s och dess deltagarstaters all- männa intressen.

Den finländska delegationens ordförande Vilhelm Junnila, vice ordförande Johannes Koskinen och he- dersordförande Ilkka Kanerva deltog i det tredje diskussionsmötet i serien "Helsinki +50" den 5 maj 2021. Fokus låg på att stärka dialogen inom OSSE. Anförandena hölls av representanter för församlingen, rege- ringarna och det civila samhället. Vid diskussionerna konstaterades det att OSSE:s viktigaste uppgift är att erbjuda en plattform för internationell dialog. En meningsfull dialog är dock möjlig endast om det finns politisk vilja att agera i en god och konstruktiv anda. Dialogen och säkerheten äventyras om man försum- mar överenskomna internationella åtaganden. För att vända denna trend är det viktigt att förbättra ruti- nerna för att hantera överträdelse av OSSE:s åtaganden. Lamberto Zannier, församlingens expert med ansvar för Helsinki +50-processen, lyfte på nytt fram det som konstaterats vid tidigare möten, nämligen att parlamentarikerna kan uppmuntra sina regeringar att uppmärksamma OSSE på hög politisk nivå – det krävs för att säkerställa organisationens effektivitet och styrka.

Vice ordförande Pia Kauma deltog i höstens första Helsinki +50-webbinarium den 8 september 2021. Temat var genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1325. Mötet behandlade pandemins konsekvenser för jämställdheten i allmänhet samt åtgärder för att stärka kvinnors deltagande i fredsfrämjande uppgifter. Anföranden hölls av församlingens särskilda representant för genusfrågor Hedy Fry (Kanada), Storbritanni- ens OSSE-ambassadör Neil Bush, direktören för OSSE:s centrum för konfliktförebyggande Tuula Yrjölä och församlingens särskilda representant för Sydkaucasien Kari Henriksen (Norge).

Temat för webinariet Helsinki +50 i oktober var OSSE:s mänskliga dimension. Vid mötet diskuterades ut- maningar och utvecklingsidéer som gäller denna dimension. Särskilt behandlades stärkandet av medlems- ländernas politiska och ekonomiska engagemang samt främjandet av dialogen med det civila samhället. Ordförande för evenemanget var högkommissarie Lamberto Zannier från OSSE:s parlamentariska försam- ling. Talare var församlingens ordförande Margareta Cederfelt, ordföranden för församlingens utskott för mänskliga rättigheter Sereine Mauborgne (Frankrike), ordföranden för utskottet för den mänskliga dimen- sionen Anne-Kirsti Karlsen (Norge), ODIHR:s tidigare direktör Christian Strohal och representanten för Ne- derländernas Helsingforskommitté Antanina Maslyka.

De unga har beaktats i det politiska beslutsfattandet på flera internationella forum och också i samband med församlingens projekt Helsinki +50. År 2021 ordnades två webinarier som lyfte fram de unga

beslutsfattarnas perspektiv. Debatten i maj handlade om hur den nuvarande världsordningen ter sig för den yngre generationen. Dessutom diskuterades vilken roll de kan spela när det gäller att återupprätta förtroendet för multilaterala samarbetsmekanismer. Webbinariet tog också upp hur företrädarna för de unga bättre kan delta i multilaterala organisationers verksamhet och beslutsfattande. Det centrala är att de unga tas med i verksamheten och också ges möjlighet att delta i beslutsfattandet. I augusti utnämnde ordförande Cederfelt Farah Karimi (Nederländerna) till församlingens särskilda representant för ungdomar. Karimi höll vid årets andra webinarium i oktober ett anförande om ungdomsfrågor. Deltagandet i denna debatt var mindre aktivt. Ett förslag om att inrätta ett nätverk för unga parlamentariker i anslutning till församlingen fick inget stöd under webinariet.

Vice ordförande Kauma deltog den 1 december 2021 i ett inofficiellt möte i Stockholm som behandlade utbytet av och framtidsutsikterna för webinarieriet Call for Action – Helsinki +50. Vid diskussionen framkom osäkerhet om webinarieriets ställning och mandat. Samtidigt efterlystes politiskt ledarskap för projektet. Det konstaterades också att endast ett fåtal medlemmar har deltagit i webbseminarierna. Sekretariatet fick i uppdrag att före vintersessionen 2022 svara på kritiken och utarbeta ett förslag till fortsatta åtgärder för projektet.

6. Valobservation

6.1. Allmänt

Valobservation är en av OSSE:s parlamentariska församlings viktigaste verksamhetsformer. Finlands delegation i OSSE anser att valobservationen är viktig för granskningen av medlemsländerna, deras demokratiska system och rättsstatens tillstånd. Under året observerade församlingen president- och parlamentsvalet i Albanien, Armenien, Bulgarien, Kazakstan, Kirgizistan, Moldavien och Uzbekistan. De finländska ledamöterna deltog i alla valobservationer utom den i Bulgarien.

Inga valobservatörer sändes till det ryska dumavalet 17–19 september 2021, eftersom Ryssland med hänvisning till coronapandemin satte alltför stränga begränsningar för insatsen. OSSE-organet ODIHR bedömde att valobservation inte var möjlig på grund av de ryska kraven.

Begreppet fria val definieras i Köpenhamnsdokumentet från 1990. Där fastställs medlemsländernas gemensamma uppfattning om de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatsprinciperna. Val ska ordnas regelbundet, valhemligheten ska garanteras och var och en ska ges möjlighet att rösta enligt sin åsikt. Köpenhamnsdokumentet förpliktar också medlemsländerna att meddela om kommande val.

Medlemsländerna kan bjuda in andra medlemmar för att följa valet. Valobservationerna samordnas och genomförs i praktiken av kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter ODIHR, som lyder under OSSE. Dess första valobservationsuppdrag genomfördes för 30 år sedan. Observationsuppdraget vid presidentvalet i Uzbekistan i oktober 2021 var nummer fyrahundra i ordningen. I observationsinsatserna deltar dessutom ofta företrädare för Europarådets parlamentariska församling, Europaparlamentet och Natos parlamentariska församling.

Under året påverkades valet och valobservationerna fortfarande av den pågående coronapandemin. Säkerhetsåtgärderna i samband med pandemin måste beaktas både i valarrangemangen och i observatörernas uppgifter. Det var positivt att många val i huvudsak kunde ordnas på ett hälsosäkert sätt. Coronaläget uppskattades dock ha minskat valdeltagandet något, och också valkampanjerna var ställvis mindre på grund av coronabegränsningarna. Trots situationen kunde observationsinsatserna genomföras bättre än året innan.

6.2. Parlamentsvalet i Albanien

Parlamentsvalet i Albanien söndagen den 25 april 2021 präglades av konkurrens och gav väljarna många alternativ. Valet förrättades dock i en politiskt känslig situation där vallagen hade ändrats till följd av en politisk kompromiss och centralvalnämnden hade fått nya befogenheter.

Valkampanjen var intensiv och personcentrerad. Trots de strikta reglerna förde ministrarna valkampanjer i samband med sina officiella uppdrag. Det regerande partiet fick därför ett orättvist försprång i valet. Premiärminister Edi Ramas socialistiska parti lyckades förnya sitt mandat och fick majoritet i parlamentet. Partiet fick 48,34 procent av rösterna och 74 av parlamentets 140 platser. Valdeltagandet var 46,80 procent.

OSSE:s och Europarådets parlamentariska församlingar och ODIHR observerade valet med begränsade delegationer. På grund av coronasituationen ordnades alla informationsmöten före valet på distans, och observatörerna var i landet endast på valdagen. Vilhelm Junnila (saf), ordförande i den finländska OSSE-delegationen, observerade valet i Gjirokastër.

Albaniens vallag är utformad så att det är möjligt att anordna fria val. Den senaste tidens ändringar i lagstiftningen har dock medfört motstridigheter i tolkningen och genomförandet av lagen. Observatörerna upptäckte flera situationer där centralvalnämndens tolkning ledde till en striktare tillämpning av vallagen. Dessutom har många av ODIHR:s rekommendationer fortfarande inte genomförts, vilket påverkar exempelvis rösträtten för personer med funktionsnedsättning, tolkningen av bestämmelserna om ärekränkning och användningen av valreklam i nyheterna. Partiledarna hade dessutom rätt att ställa upp i flera valkretsar, vilket strider mot principerna om kandidaternas jämlikhet.

Valdagen var lugn och valförrättningen gick bra. Observatörerna rapporterade dock att många väljares identitet konstaterades utan att de ombads ta bort munskyddet. Coronabegränsningarna respekterades inte överallt och vallokalerna var tidvis överbelastade. I vissa områden upptäckte observatörerna grupper av unga män som tydligt förde bok över väljarna utanför vallokalerna. Observatörerna upptäckte också att människor tvingades rösta och att det förekom försök att köpa röster.

6.3. Nyval till parlamentet i Armenien

Trots opinionsmätningar som förutspådde svaga valframgångar vann premiärminister Nikol Pasjinjan klart nyvalet till parlamentet i Armenien söndagen den 20 juni 2021. Pasjinjans parti Civilt kontrakt fick 53,95 procent av rösterna i valet och 71 mandat i parlamentet. Pasjinjan fick därmed ett starkt mandat att fortsätta med reformarbetet och förklarade i sitt segertal att det stod helt klart att medborgarna hade röstat för en rättsstat. Valdeltagandet var 49,37 procent.

Enligt ODIHR:s preliminära bedömning genomfördes det konkurrensorienterade valet tekniskt väl, trots den korta tiden för valförberedelserna. Vallagen utgör en god grund för att ordna demokratiska val, men den reviderades alltför nära valdagen. Valet förrättades i skuggan av spänningarna till följd av kriget om Nagorno-Karabach. Säkerhetsfrågorna dominerade valdebatten, som också i övrigt var inflammerad och gav prov på en hård retorik. Valkampanjernas negativa budskap och personangrepp hindrade den behövliga debatten om riktningen för landets politik. Människorättskommissionären för Armenien och landets centralvalnämnd uppmanade kandidaterna att tänka över sitt språkbruk.

Anställda inom den offentliga sektorn pressades att delta i valmöten, och dessutom förekom det rykten om köpta röster. Premiärministern fick en varning av centralvalnämnden när han förde kampanj under valtystnaden.

Valdagen var lugn och valet förflöt bra. Röstningsprocessen var välorganiserad och transparent, men företrädare för partierna störde ställvis väljarna. Det blev tidvis trängsel i vallokalerna, och coronarestriktionerna iaktogs inte. Det fanns också kampanjmaterial i närheten av vallokalerna, och en del oroligheter observerades. Enskilda försök att köpa röster eller påtryckning mot väljarna upptäcktes också. Den förre

premiärministern Robert Kotjarjan, som förlorade valet, meddelade genast när valresultatet hade klarnat att han inte accepterade det, eftersom det tillkommit genom valfusk. Kotjarjan hänvisade till omfattande problem. ODIHR:s rapport stöder inte hans påståenden.

6.4. Parlamentsvalet i Bulgarien

Parlamentsvalet i Bulgarien söndagen den 4 april 2021 bjöd på många överraskningar. Premiärminister Bojko Borisovs ledande konservativa parti Gerb lyckades få majoriteten av rösterna (26,18 procent), men antalet mandat minskade från 95 till 75. Valets verkliga överraskning var protestpartiet ITN som med 17,66 procent av de avgivna rösterna blev näst största parti. Partiet leds av Slavi Trifonov, som är känd från TV och högljudd pandemiskeptiker. Valdeltagandet var 50,61 procent.

I valobservationen deltog parlamentariker från Europarådets och OSSE:s parlamentariska delegationer. Den preliminära bedömningen av valet var positiv och valarrangemangen fungerade bra trots pandemin. De grundläggande värderingarna respekterades och valet präglades av konkurrens. Det massiva utnyttjandet av offentliga resurser gav dock det styrande partiet en betydande fördel. Den mycket polariserade valdebatten fokuserade mer på person än på sak.

Vallagen reviderades senast 2020, men det finns fortfarande flera svagheter i den. ODIHR och Venedigkommissionen har gett ett flertal rekommendationer om bland annat fångarnas rätt att rösta, kandidatuppställning och valfinansiering. Dessa rekommendationer har dock inte genomförts. Valet präglades starkt av bulgarernas missnöje med makthavarna. Det förekom omfattande protester där man krävde nyval och att riksåklagaren skulle avgå. Bakgrunden till protesterna var misstankar om korruption inom regeringen, den svaga respekten för rättsstatsprincipen och den försvagade demokratin.

Valdebatten behandlade coronasituationen, men också ekonomin och relationerna till Nordmakedonien. Stämningen i valdebatterna var aggressiv och det förekom tidvis rasistiska antydningar. Under kampanjen lanserade regeringen flera stödpaket för dem som drabbats av covidsituationen. Regeringen lanserade också nya infrastrukturprojekt. Det kan ses som ett försök att påverka väljarna. Observatorerna fick också höra om försök att utöva påtryckningar på väljarna, och köp av röster förekom fortfarande i mindre befolkade områden och i romska befolkningsgrupper. Valdagen var lugn och gick utan problem.

Partiet Gerb, som vann valet knappt, lyckades inte i regeringsförhandlingarna, så ett nytt val ordnades i Bulgarien den 11 juli 2021. Valdeltagandet i juli var 50,61 procent. Valarrangemangen fungerade bra trots pandemin. De grundläggande värderingarna respekterades och valet präglades av konkurrens. Stämningen i valdebatterna var aggressiv och rasistiska hänvisningar användes i diskussionerna. Observatorerna hörde om fall där man försökt utöva påtryckningar på väljarna, och det förekom försök till köp av röster. På valdagen upptäcktes inga större problem med undantag av tillfällig trängsel i vallokalerna.

Inte heller efter valet i juli gick det att bilda en regering, så i november hölls samtidigt både parlamentsval och presidentval. Parlamentsvalet vanns av en rörelse mot korruption som bildats bara några veckor före valet. Valdeltagandet var mycket lågt, bara omkring 40 procent. Presidentvalet vanns som väntat av den sittande presidenten Rumen Radev. I den första omgången fick han dock inte det behövliga stödet (mer än 50 procent av rösterna), så resultatet klarnade först efter den andra omgången.

6.5. Parlamentsvalet i Kazakstan

Parlamentsvalet i Kazakstan söndagen den 10 januari 2021 förde inte med sig de politiska reformer som landet verkligen behöver. Partiet Nur Otan, som leds av den tidigare presidenten Nursultan Nazarbajev, vann som väntat valet. Det nationella socialdemokratiska partiet (NSDP), som anser sig vara det enda oppositionspartiet i landet, bojkottade valet helt och hållet. Valdeltagandet var 63,3 procent.

Enligt ODIHR:s bedömning förlöpte valet tekniskt sett väl, men det uppfyllde inte internationella standarder för demokratiska val. Konkurrenssituationen var snedvriden och begränsningarna av yttrande- och

mötesfriheten inskränkte det politiska spelrummet redan före den egentliga valdagen. Det civila samhällets handlingsutrymme har begränsats och man kan få långa fängelsedomar för kritiska offentliga utspel. På grund av coronaviruspandemin sände OSSE:s parlamentariska församling endast en liten grupp observatörer till landet. Bland observatörerna fanns Pia Kauma, medlem i Finlands delegation i OSSE.

Vallagen ger en teknisk grund för att anordna val, men trots att den har ändrats flera gånger sedan förra valet räcker den inte till för att genomföra demokratiska val. Ändringarna har gjorts utan omfattande konsultation. Valkampanjerna var rätt osynliga, vilket berodde dels på vinterkylan, dels på coronapandemin. Den främsta orsaken var dock att medborgarna inte har förtroende för att man kan påverka genom att rösta. Även mediernas rörelseutrymme är begränsat, eftersom kritik mot presidenten och de politiska ledarna delvis är förbjuden i lag. Statsledningen har också rätt att blockera artiklar som berör dem, så det är nästan omöjligt att bedriva undersökande journalistik i Kazakstan.

Det gick lugnt till på valdagen. Polis och säkerhetsstyrkor förhindrade effektivt de fredliga protester som planerats för valdagen. Valobservatörerna upptäckte inget allvarligt fusk, men lade bland annat märke till tecken på att valurnor fylldes.

6.6. Nyval av president och parlamentsvalet i Kirgizistan

President Zjaparov vann som väntat nyvalet av president i Kirgizistan den 10 januari 2021. Zjaparov fick 79,83 procent av rösterna. Valdeltagandet var 39,16 procent. Den hårda kylan ansågs vara orsaken till det låga valdeltagandet, men siffran påverkades säkert också av en färsk lagändring. Enligt den nya lagen kan en person inte rösta enligt hemort, om han eller hon fortfarande är registrerad enligt sin födelseort.

Enligt ODIHR:s preliminära bedömning förlöpte valet tekniskt väl och inga stora problem upptäcktes, åtminstone inte i de få vallokaler till vilka observatörer hade sänts. På grund av coronaviruspandemin var OSSE:s observationsdelegation mindre än normalt. I delegationen ingick Vilhelm Junnila, Inka Hopsu och Tom Packalén från Finlands OSSE-delegation.

Kirgizistans vallag medger förrättandet av fria val. Lagen är dock fortfarande behäftad med många problem. De största problemen gäller en överdriven begränsning av rösträtten och kandidatuppställningen samt kraven på ackreditering av mediekanaler. Centralvalnämndens verksamhet var relativt öppen och en del av dess möten kunde följas på internet. Nämnden kritiserades dock för att inte ta alla klagomål på allvar.

Valets största problem gällde kampanjerna. Landet har ett mångsidigt mediefält, men eftersom det finns få annonsörer tvingas medierna konkurrera om annonsörerna sinsemellan. I praktiken innebar det att Zjaparov med sin stora kampanjbudget kunde påverka hur mycket synlighet han fick och vad media skrev om honom.

Enligt valobservationsrapporten var parlamentsvalet i Kirgizistan den 28 november 2021 konkurrenspräglat, men grundlagsändringarna har försvagat parlamentets ställning och samtidigt valets betydelse. Den nya lagstiftningen möjliggör i princip demokratiska val. Rättsstaten har dock försvagats, eftersom de medborgerliga och politiska rättigheterna har inskränkts och rättsväsendets självständighet har minskat. Tekniskt sett förlöpte valet enligt bedömningarna väl. Procedurproblem upptäcktes dock bland annat i röst-räkningen och rapporteringen av resultaten. Väljarna hade möjlighet att välja kandidat ur ett mycket brett politiskt spektrum, men medierna koncentrerade sig på att rapportera om presidenten och kandidater i dennes närmaste krets i så stor utsträckning att informationen om kandidaterna i praktiken var mycket begränsad. Valdagen förlöpte lugnt.

De partier som står presidenten och regeringen nära vann valet klart. Enligt uppgifter i media anklagade oppositionen regimen för fusk vid röst-räkningen. I valet utsågs 90 parlamentsledamöter. Av ledamöterna väljs 54 genom proportionella val från partiernas öppna listor och 36 genom majoritetsval i respektive valkrets. Hela 21 partier hade ställt upp kandidater. Valdeltagandet var endast 34,6 procent.

ODIHR:s observatörer följde valförberedelserna och valkampanjerna i Kirgizistan från och med början av oktober. Ledamöterna Vilhelm Junnila och Pia Kauma deltog i OSSE:s valobservationsuppdrag. Junnila var i Belovodskoje och Kauma i Kant nära huvudstaden Bisjkek.

Vallagstiftningen ändrades på många punkter strax före parlamentsvalet, och valfunktionärerna eller väljarna hade inte tillräckligt med tid att sätta sig in det nya systemet och de nya förfarandena. Centralvalnämnden fungerade bra och skötte valarrangemangen effektivt. Den mottog 142 klagomål om bland annat köp av röster. Domstolarna har dock behandlat rätt få besvär som gäller val. Det har bedömts bero på att presidenten i dag har en central roll i utnämningen av domare på alla nivåer.

6.7. Nyval till parlamentet i Moldavien

President Maia Sandus västorienterade och EU-vänliga centerhögerparti PAS vann överlägset nyvalet till parlamentet i Moldavien den 11 juli 2021. Valdeltagandet var 48,3 procent. Väljarna gav sitt fulla stöd till Sandus reformprogram, som syftar till att utrota den strukturella korruptionen i landet och stärka institutionerna och ekonomin i ett av Europas fattigaste länder.

ODIHR samt OSSE:s och Europarådets parlamentariska församlingar och Europaparlamentet observerade valet i Moldavien. Pia Kauma, medlem av Finlands OSSE-delegation, var ordförande för OSSE:s parlamentariska församlings observationsdelegation. Också ledamot Inka Hopsu deltog i valobservationen. Enligt observatörernas bedömning förlöpte valförrättningen väl, valet präglades av konkurrens och principerna för val följdes till största delen. Trots pandemin kunde kandidaterna driva kampanj fritt och väljarna hade många valmöjligheter.

De reformer av vallagen som genomfördes före valet rättade till flera brister i vallagen, men det finns fortfarande rum för förbättringar. Till exempel bestämmelserna om insyn i valfinansieringen och besvärsmekanismerna är fortfarande otillräckliga. Också centralvalnämnden fick kritik för sin verksamhet när den beslutade öppna vallokaler i Transnistrien. Sedermera upphävdes dess beslut. Beslut av detta slag ifrågasätter centralvalnämndens oberoende, eftersom valförrättningen inte kan övervakas effektivt i vallokaler i området som står utanför Moldaviens kontroll.

Valdagen var lugn och observatörerna upptäckte inga större problem. En del av vallokalerna var tidvis överbelastade. Det ledde till att valhemligheten inte alltid kunde garanteras. Även gruppröstning observerades. Åtskilliga politiker och media rapporterade rykten om köp av röster.

6.8. Presidentvalet i Uzbekistan

Uzbekistans sittande president Shavkat Mirziyoyev vann presidentvalet den 24 oktober 2021. Han uppgavs ha fått 90 procent av rösterna. Valdeltagandet var cirka 80 procent.

Presidentvalet i Uzbekistan visade att de senaste årens reformer ännu inte har lett till ett genuint pluralistiskt samhälle. Trots att det fanns åtskilliga kandidater i valet förde de ingen egentlig inbördes valkamp. De övriga kandidaterna avstod också från att utmana eller kritisera den sittande presidenten. Dessutom var skillnaden mellan den sittande presidentens valkampanj och ämbetsutövning oklar. Trots att mediernas förutsättningar har utvecklats positivt har medborgarna fortfarande inte möjlighet att uttrycka sin åsikt helt fritt.

Vallagstiftningen i Uzbekistan har genomgått omfattande reformer under de senaste åren, och myndigheterna har förhållit sig positivt till flera tidigare rekommendationer från ODIHR. Rättsstatsprincipen följs dock ännu inte i Uzbekistan. Valprocesserna följer inte heller helt internationella normer eller OSSE:s standarder för demokratiska val. I ODIHR:s valobservation deltog ledamöterna Pia Kauma, Johannes Koskinen, Eeva-Johanna Eloranta och Joonas Könttä.

Trots att valet förlöpte lugnt och kontrollerat upptäcktes betydande lagstridigheter i processerna: ett stort antal väljare registrerades ännu på valdagen utan officiell identitetskontroll, och vissa röstade utan identitetshandlingar eller på andra personers vägnar. Från flera vallokaler rapporterades också tecken på att valurnan fylldes på med extra röstsedlar. Rösträkningen övervakades ofta inte och resultaten från många av de observerade vallokalerna var tvivelaktiga.

BILAGA 1 Finlands delegation i OSSE:s parlamentariska församling under valperioden 2019–

ORDFÖRANDE
Vilhelm JUNNILA (saf)

VICE ORDFÖRANDE
Johannes KOSKINEN (sd)

MEDLEMMAR

Eeva-Johanna
ELORANTA (sd)

Inka
HOPSU (gröna)

Pia
KAUMA (samI)

Arto
PIRTTILAHTI (cent)

ERSÄTTARE

Ilkka
KANERVA (samI)

Kimmo
KILJUNEN (sd)

Joonas
KÖNTTÄ (cent)

Markus
MUSTAJÄRVI
(vänst)

Juha
MÄENPÄÄ (saf)

Tom
PACKALÉN (saf)

SEKRETARIAT

Gunilla CARLANDER, delegationens sekreterare

Maria FAGERHOLM, delegationens biträdande sekreterare 1.1.-31.12.2021

Susan VILLA, delegationens biträdande sekreterare 1.9.-31.12.2021

Noora MÄKELÄINEN, delegationens assistent

BILAGA 2 OSSE:s medlemsländer

Albanien
Andorra
Armenien
Azerbajdzjan
Belgien
Bosnien-Hercegovina
Bulgarien
Cypern
Danmark
Estland
Finland
Frankrike
Förenta staterna
Georgien
Grekland
Heliga stolen
Irland
Island
Italien
Kanada
Kazakstan
Kirgizistan
Kroatien
Lettland
Liechtenstein
Litauen
Luxemburg
Nordmakedonien
Malta
Moldavien

Monaco
Mongoliet
Montenegro
Nederländerna
Norge
Polen
Portugal
Rumänien
Ryssland
San Marino
Schweiz
Serbien
Slovakien
Slovenien
Spanien
Storbritannien
Sverige
Tadzjikistan
Tjeckien
Turkiet
Turkmenistan
Tyskland
Ukraina
Ungern
Uzbekistan
Vitryssland
Österrike

SAMARBETSPARTNER

Afghanistan
Australien
Japan
Sydkorea
Thailand

MEDELHAVSOMRÅDETS SAMARBETSPARTNER

Algeriet
Egypten
Israel
Jordanien
Marocko
Tunis

BILAGA 3 Parlamentariska församlingens presidium och övriga organ

Läget i december 2021

Församlingens presidium

Juli 2020 - juli 2021

Ordförande

Peter Bowness (Storbritannien) fr.o.m 11.12.2020

Vice ordförande

Pascal Allizard (Frankrike) 2021

Roger Wicker (USA) 2021

Margareta Cederfelt (Sverige) 2021

Kristian Vigenin (Bulgarien) 2021

Peter Bowness (Storbritannien) 2021

Kari Henriksen (Norge) 2021

Azay Guliyev (Azerbajdzjan) 2022

Victor Paul Dobre (Rumänien) 2022

-

Kassaförvaltare

Peter Juel-Jensen (Danmark)

Hedersordförande

Ilkka Kanerva (Finland)

Juli 2021 – juli 2022

Ordförande

Margareta Cederfelt (Sverige) 2022

Vice ordförande

Azay Guliyev (Azerbajdzjan) 2022

Irene Charalambides (Cypern) 2022

Kristian Vigenin (Bulgarien) 2022

Pascal Allizard (Frankrike) 2023

Askar Shakirov (Kazakstan) 2023

Roger Wicker (USA) 2024

Pia Kauma (Finland) 2024

Reinhold Lopatka (Österrike) 2024

-

Kassaförvaltare

Peter Juel-Jensen (Danmark)

Hedersordförande

Peter Bowness (Storbritannien)

Utskottens presidier

Juli 2020 - juli 2021

Utskottet för politik och säkerhet (I utskottet)

Ordförande Richard Hudson (USA)

Vice ordförande Costel N. Dunava (Rumänien)

Rapportör Laurunas Kasciunas (Litauen)

Utskottet för ekonomi, vetenskap, teknologi och miljö (II utskottet)

Ordförande Doris Barnett (Tyskland)

Vice ordförande Artur Gerasymov (Ukraina)

Rapportör Elona Gjebrea Hoxha (Albanien)

Utskottet för mänskliga rättigheter (III utskottet)

Ordförande Kyriakos Hadjiyianni (Cypern)

Vice ordförande Michael Georg Link (Tyskland)

Rapportör Kari Henriksen (Norge)

Juli 2021 - juli 2022

Utskottet för politik och säkerhet (I utskottet)

Ordförande Richard Hudson (USA)

Vice ordförande Costel N. Dunava (Rumänien)

Rapportör Laurunas Kasciunas (Litauen)

Utskottet för ekonomi, vetenskap, teknologi och miljö (II utskottet)

Ordförande Pere Joan Pons (Spanien)

Vice ordförande Artur Gerasymov (Ukraina)

Rapportör Gudrun Kugler (Österrike)

Utskottet för mänskliga rättigheter (III utskottet)

Ordförande Sereine Mauborgne (Frankrike)

Vice ordförande Michael Georg Link (Tyskland)

Rapportör Johan Buser (Sverige)

Församlingens arbetsgrupper

Stadgearbetsgruppen

Sub-Committee on Rules of Procedure and Working Practices

Ordförande Peter Bowness (Storbritannien)

Peter Juel-Jensen (Danmark)

Doris Barnett (Tyskland)

Ruta Miliute (Litauen)

Kari Henriksen (Norge)

Alexander Fokin (Ryssland)

Robert B. Aderholt (USA)

Hryhoriy Nemyria (Ukraina)

Arbetsgruppen för migrationsfrågor

Ad Hoc Committee on Migration

2016–

Ordförande Kristian Vigenin (Bulgarien)

Vice ordförande Luigi Augussori (Italien)

Vice ordförande Alfred Dubs (Storbritannien)

Vice ordförande Kyriakos Hadjiyianni (Cypern)

Vice ordförande Farah Karimi (Nederländerna)

Vice ordförande Gudrun Kugler (Österrike)

Jan Bauer (Tjeckien)

Valérie Boyer (Frankrike)

Johan Büser (Sverige)

Hedy Fry (Kanada)

Sheila Jackson Lee (USA)

Laurynas Kasciunas (Litauen)

Mehmet Sait Kirazoglu (Turkiet)

Massimo Mallegni (Italien)

Dimitrios Markopoulos (Grekland)

Vesna Markovic (Serbien)

Gwen Moore (USA)

Georgios Varemenos (Grekland)

Arbetsgruppen för bekämpande av terrorism

Ad Hoc Committee on Countering Terrorism

2017–

Ordförande Reinhold Lopatka (Österrike)

Vice ordförande Aude Bono-Vandorme (Frankrike)

Vice ordförande Richard Hudson (USA)

Vilija Aleknaitė-Abramikienė (Litauen)

Kamil Aydin (Turkiet)

Ida Glanzmann-Hunkeler (Schweiz)

Paolo Grimoldi (Italien)

Teresa Jiménez-Becerril Barrio (Spanien)

Pia Kauma (Finland)

Predrag Rajic (Serbien)

Nikolai Ryzhak (Ryssland)

Församlingens specialrepresentanter

Specialrepresentant för bekämpande av människohandel <i>Special Representative on Human Trafficking Issues</i>	Christopher Smith (USA)	2004-
Jämställdhetsombud <i>Special Representative on Gender Issues</i>	Hedy Fry (Kanada)	2010-
Specialrepresentant för motarbetande av antisemitism, rasism och intolerans <i>Special Representative on Anti-Semitism, Racism and Intolerance</i>	Benjamin Cardin (USA)	2015-
Specialrepresentant för Medelhavet <i>Special Representative on Mediterranean Affairs</i>	Pascal Allizard (Frankrike)	2017-
Specialrepresentant för verksamhet mot korruption <i>Special Representative on Fighting Corruption</i>	Irene Charalambides (Cypern)	2019-
Specialrepresentant för disinformation och propaganda <i>Special Rapporteur on Disinformation and Propaganda</i>	Oscar Mina (San Marino)	2020-
Specialrepresentant för Centralasien <i>Special Representative on Central Asia</i>	Pia Kauma (Finland)	2021-
Specialrepresentant för det civila samhällets medverkan <i>Special Representative on Civil Society Engagement</i>	Kyriakos Hadjiyianni (Cypern)	2019-
Specialrepresentant för arktiska frågor <i>Special Representative on Arctic Issues</i>	Bryndis Haraldsdottir (Island)	2021-
Specialrepresentant för äldrefrågor <i>Special Representative on Elderly Issues</i>	Paola Taverna (Italien)	2021-
Specialrepresentant för Sydkaukasien <i>Special Representative on the South Caucasus</i>	Kari Henriksen (Norge)	2021-
Specialrepresentant för sydöstra Europa <i>Special Representative on South East Europe</i>	Azay Guliyev (Azerbajdzjan)	2021-
Specialrepresentant för de globala målen för hållbar utveckling <i>Special Representative on Sustainable Development Goals</i>	Askar Shakirov (Kazakstan)	2021-
Specialrepresentant för att främja engagemang med unga personer <i>Special Representative on Youth Engagement</i>	Farah Karimi (Nederländerna)	2021-

BILAGA 4 Texter godkända i plenum

RESOLUTION

Addressing the Rise in Hate, Intolerance, Violence and Discrimination Across the OSCE Region

Principal Sponsor: Mr. Benjamin Cardin (United States of America)

1. Alarmed by the recent escalation of anti-Semitic incidents, attacks on persons of Asian descent, anti-Muslim incidents, and systemic racism impacting people of African descent and others along with the rise of conspiracy theories targeting various vulnerable communities throughout the OSCE region during the pandemic,
2. Expressing the urgent need for immediate action to thwart a continued rise in hate-motivated violence, discrimination, and prejudice across the OSCE region, including through the adoption of an Action Plan to address its root causes,
3. Emphasizing that the OSCE participating States have adopted numerous commitments to prevent and respond to prejudice, discrimination, and extremism, including commitments in the fields of, inter alia, tolerance and non-discrimination, freedom of religion or belief, national minorities, Roma and Sinti, migrants, gender, youth, and the rule of law,

The OSCE Parliamentary Assembly:

4. Condemns manifestations of hatred and intolerance that have recently taken place in the participating States;
5. Pledges to intensify ongoing efforts of the Assembly to address racism and intolerance in the OSCE region, including supporting capacity-building efforts for political and other leaders to address intolerance and discrimination, and foster equity and inclusion;
6. Urges the participating States to immediately adopt an OSCE Anti-Discrimination, Equity, and Inclusion Action Plan, that includes but is not limited to:
  - Building the capacity of law enforcement, including police, to counter discrimination (including profiling) and violent extremism, strengthen relationships with vulnerable communities, and foster diverse and inclusive workforces;
  - Building the capacity of the OSCE and governments to prevent and respond to prejudice and discrimination in the public and private sector, including by addressing institutionalized racism, the continuing impact of historical injustices on vulnerable populations, and implementing equity and inclusion strategies, including utilizing the work of the High Commissioner on National Minorities (HCNM) and the Ljubljana Guidelines on Integration of Diverse Societies, and increasing diversity in the OSCE Offices of the Chair-in-Office, Secretary General, Secretariat, ODIHR, HCNM, and Field Missions;
  - Supporting civil society efforts to address prejudice, discrimination, and extremism, and foster equity and inclusion, including sustaining the ODIHR Turning words into action to address anti-Semitism project focused on addressing the security needs of Jewish communities, countering anti-Semitism through education, and fostering civil society coalition-building against all forms of bias and discrimination.

RESOLUTION

The Destabilizing Military Build-Up by the Russian Federation Near Ukraine by the Russian Federation Near Ukraine, in the Temporarily Occupied Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine, the Black Sea and the Sea of Azov

Principal Sponsor: Mr. Mykyta Poturaiev (Ukraine)

1. Recalling the OSCE Parliamentary Assembly resolutions on Clear, Gross and Uncorrected Violations of Helsinki Principles by the Russian Federation (2014), on the Continuation of Clear, Gross and Uncorrected Violations of OSCE Commitments and International Norms by the Russian Federation (2015), on Adherence to the Helsinki Principles in Inter-State Relations Across the OSCE Area (2015), on Violations of Human Rights and Fundamental Freedoms in the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol (2016), on Restoration of the Sovereignty and Territorial Integrity of Ukraine (2017), on Ongoing Violations of Human Rights and Fundamental Freedoms in the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol (Ukraine) (2018), on the Militarization by the Russian Federation of the Temporarily Occupied Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine, the Black Sea and the Sea of Azov (2019),
2. Taking into account UN General Assembly Resolution 68/262 of 27 March 2014 "Territorial Integrity of Ukraine", UN General Assembly Resolutions 71/205 of 19 December 2016, 72/190 of 19 December 2017, 73/263 of 22 December 2018, 74/168 of 18 December 2019, 75/192 of 16 December 2020 on the Situation of Human Rights in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, Ukraine, and UN General Assembly resolutions 73/194 of 17 December 2018, 74/17 of 9 December 2019, 75/29 of 7 December 2020 on the Problem of Militarization of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol (Ukraine), as well as parts of the Black Sea and the Sea of Azov,
3. Gravely concerned over the conduct by the Russian Federation of the large-scale no-notice military exercises near the border with Ukraine in April 2021 in a manner contrary to the letter and spirit of the Vienna Document 2011 on confidence- and security-building measures, accompanied by aggressive rhetoric and escalation of violence in the conflict zone in the east of Ukraine, and only partial withdrawal of Russia's troops and military equipment after military exercises,
4. Concerned over numerous armed provocations by the Russia-backed illegal armed formations, the number of which, as confirmed by the reports of the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, has sharply increased during the last weeks along the entire line of contact in Donetsk and Luhansk regions of Ukraine, undermining the safety and security of the civilian population in the conflict-affected areas,
5. Condemning the temporary occupation of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol by the Russian Federation and large-scale military build-up in and around the occupied peninsula, including transfers of nuclear-capable aircraft and missiles and the conduct of military exercises in April 2021, which entailed redeployment of additional troops, weapons, and military equipment of the Armed Forces of the Russian Federation, and condemning ongoing recruitment and conscription campaigns on the occupied peninsula in violation of international humanitarian law,
6. Concerned over the increasing military activities of the Russian Federation in the Black Sea, the Sea of Azov, and the Kerch Strait, including additionally transferred warships from its Northern Fleet and Caspian Flotilla, and the impediment to the lawful exercise of navigational rights and freedoms in accordance with applicable international law,

The OSCE Parliamentary Assembly:

7. Strongly urges the Russian Federation to reverse the illegal occupation of Crimea, withdraw its troops, weapons, and military equipment stationed on the occupied peninsula without the host nation's consent, cease ongoing recruitment and conscription campaigns on the occupied peninsula, and, in this regard, stresses the urgency of immediate withdrawal of all additional troops, weapons, military equipment, and warships redeployed to Crimea and its territorial waters following the large-scale military exercises held by the Russian Federation in April 2021;

8. Urges the Russian Federation to fulfil its commitments under the Vienna Document 2011 in good faith, especially in view of the upcoming large-scale military exercise ZAPAD-2021, and to act in line with Chapter III Risk Reduction Mechanisms of the Vienna Document 2011, invoked by Ukraine, by providing necessary measures of transparency on its military exercises held in April 2021;

9. Urges the Russian Federation to lift all restrictions to the freedom of navigation in the Black Sea, the Sea of Azov, and through the Kerch Strait, immediately denounce its decision to impose restrictions on some areas of the Black Sea, including the approaches to the Kerch Strait, in accordance with applicable international law, in particular provisions of the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea;

10. Supports and strongly advocates the application of all OSCE tools and processes, in particular the SMM, given that its mandate covers the entire territory of Ukraine, to closely monitor and provide regular reports on the security situation in the temporarily occupied Crimea, Ukraine, including on the unlawful military activities and conscription campaigns, and on the impediment of access to Ukrainian ports in the Sea of Azov and the Black Sea region.

RESOLUTION

The General Approach to Dissent in Belarus

Principal Sponsor: Ms. Farah Karimi (Netherlands)

1. Having regard for the active participation of the Belarusian delegation in the OSCE Parliamentary Assembly,
2. Recalling with appreciation the successful Annual Session hosted by the National Assembly of the Republic of Belarus in 2017,
3. Regretting the current situation as of mid-June 2021 of suppression of dissent in Belarus,
4. Concerned about the undermining of the right to peaceful assembly and freedom of the media in the country,
5. Deeply concerned about the human rights situation of many persons who have been arrested, beaten, jailed, or who have fled the country,

The OSCE Parliamentary Assembly:

6. Urges parliamentarians and authorities in Belarus to reconsider the restrictions on peaceful mass events and freedom of the media;
7. Calls on the Belarusian authorities to ensure that the country's legislation is in full compliance with international human rights commitments;
8. Furthermore calls on the Belarusian authorities to rethink their general approach to dissent in their country, end their repressive tactics, release all political prisoners, engage with the opposition, and allow the holding of free and fair elections with observers from the OSCE.